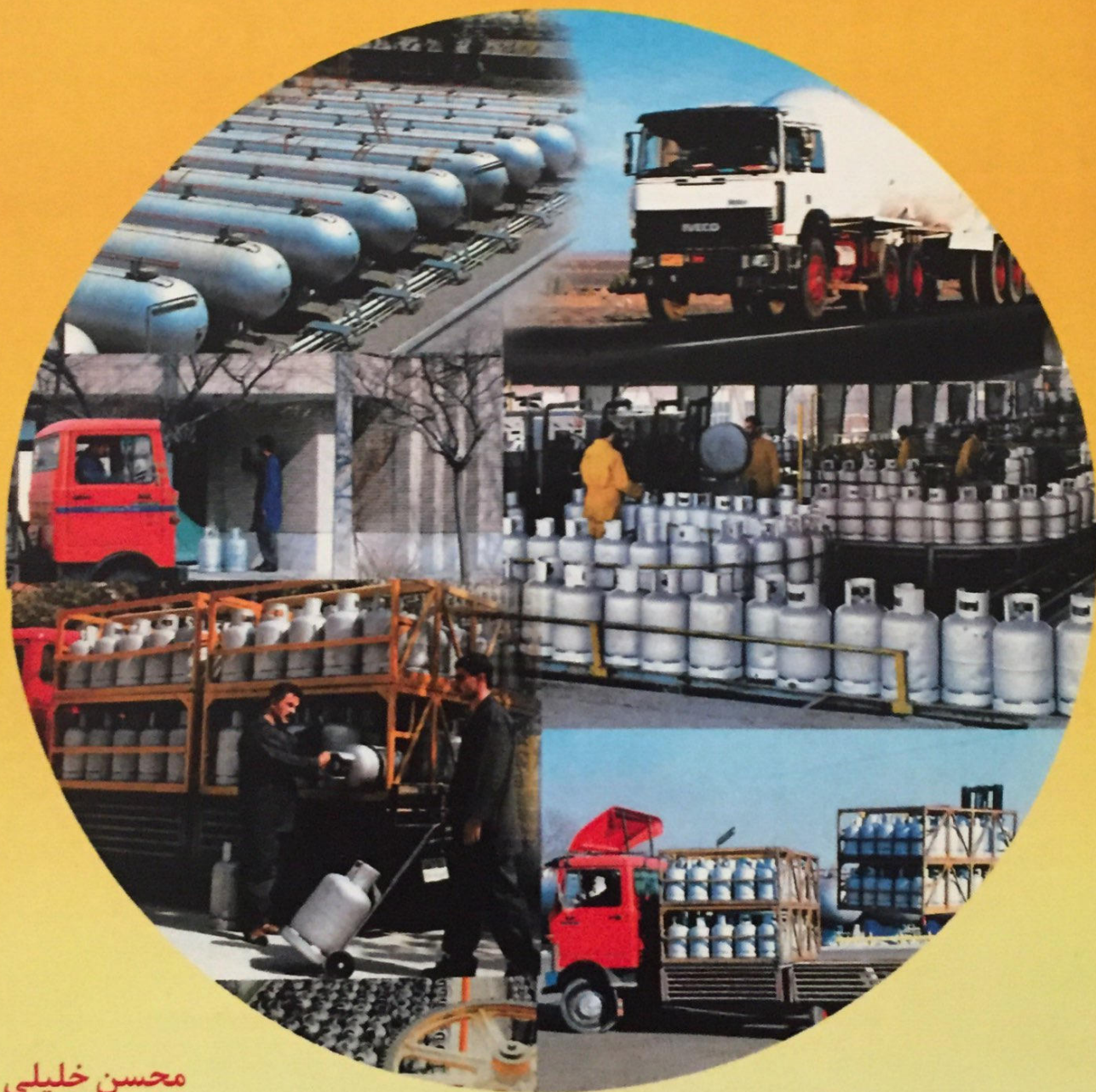

اجرای مصوبه بند (د) تبصره ۳۹ قانون بودجه سال ۱۳۸۰،
راه را برای بازسازی صنعت گازمایع،

ارتقاء کیفیت ارائه خدمات به انبوه مصرف کنندگان،
خدمت به توسعه پایدار و ایجاد اشتغال هموار می سازد

محسن خلیلی

اهواز ۱۷ و ۱۸ مهرماه ۱۳۸۰

اولین همایش راهیابی برای ارتقاء کیفیت ارائه خدمات و ایمنی در صنعت گازمایع

به نام خدا

ناگامی های برنامه ریزی و سرنوشت محتوم ما

برنامه ریزی اقتصادی- اجتماعی و فرهنگی در ایران سابقه ای ۵۰ ساله دارد. معمولاً "زمان تدوین هر برنامه ای مسائل و مشکلات حاد موجود شناسایی و با توجه به امکانات مالی (ریالی و ارزی) و فیزیکی، اهداف مطلوب معرفی و برای نیل به آنها برنامه ها و راه کارهایی پذیرفته می شود و در قالب طرح های زمانبندی شده سعی می شود به اهداف دست یافت.

نگاهی به مسائل و مشکلات کشور در ۵۰ سال قبل در زمان تدوین برنامه هفت ساله نشان می دهد که این مسائل تا چه حد تغییر کرده و یا اهداف تا چه حد در این ۵۰ سال تحقق یافته است.

در پنجاه سال قبل مشکلات اقتصادی و راهکارهای مورد نظر به طور بسیار فهرست وار عبارت بودند از، تثبیت قیمت ها- تثبیت ارزش پول- تشویق تولیدات کشاورزی و صنعتی - سازگار کردن بنگاههای دولتی با اصل بازرگانی آزاد - پیش بینی جمعیت کشور و تامین اشتغال و رفاه - جلب سرمایه برای منابع زیرزمینی - اصلاح علمی تجارت خارجی و داخلی - تامین اجتماعی و برقراری رابطه معقول بین کار و سرمایه - تکمیل شبکه حمل و نقل و ارتباطات.

در آن زمان کشاورزی محور توسعه شناخته شد، دخالت دولت در امور اقتصادی مضر دانسته شد، قرار بود ترازوی بین منابع و مصارف به وجود آید، از اسراف و تبذیر جلوگیری به عمل آید و سرمایه گذاری در کشاورزی و معدن تشویق شود. سرمایه های داخلی و خارجی به فعالیت های تولیدی جلب شود.

اجرای برنامه اول با کمبود امکانات ارزی در دوره ملی شدن صنعت نفت و عدم امکان دریافت وام های خارجی قبل از ۷ سال متوقف شد. برنامه هفت ساله دوم با همان مسائل و مشکلات تدوین شد و اجرای تعدادی طرح و پروژه بر مبنای اصل سود آوری تعقیب گردید. اصلاح ساختار اقتصاد و تثبیت وضع اقتصادی از اهداف آن بود. در سالهای اجرای برنامه هفت ساله دوم (۱۳۴۱-۱۳۳۴) نه تنها پایه های صنایع بزرگ دولتی ریخته شد بلکه بخش خصوصی به طور جدی برای ایجاد صنایع مصرفی و جایگزین واردات به کار گرفته شد و قوانین و مقررات مناسب برای رونق فعالیت آن، بعد از سال ۱۳۳۷ وضع گردید.

برنامه های سوم تا پنجم در سالهای ۱۳۶۵-۱۳۴۲ روز به روز جامعیت بیشتر یافت و جنبه های اجتماعی - فرهنگی و رفاهی و توزیع فعالیت های اقتصادی در سطح کشور روز به روز بیشتر مد نظر قرار گرفت و ضمناً "بانکها و موسسات مالی خصوصی با سرمایه داخلی و خارجی برای تامین سرمایه گذاریمهای صنعتی و معدنی و ساختمانی تاسیس شد.

حاصل برنامه های عمرانی اول تا پنجم علیرغم ۱۰۸ برابر شدن بودجه برنامه پنجم در مقایسه با برنامه اول و علیرغم موفقیت های نسبی در برنامه های چهارم و پنجم در نیل به اهداف تعیین شده، پیدا شدن عدم تعادل های تازه در یک اقتصاد همچنان متکی بر کشاورزی و استفاده از مواد خام، به عنوان منبع اصلی درآمد بود.

در سال پایانی برنامه پنجم (۱۳۵۶) بروز اختلافات سطح درآمدی و رفاهی شدید در بین گروههای اجتماعی و درآمدی، تورم شدید، فساد اجتماعی و مالی، اسراف و تبذیر آشکار و بالاتر از همه رواج بی توجهی به

حقوق و آزادیهای اساسی و انتظارات مردم طبقه متوسط خصوصا" طبقه تحصیل کرده تازه به میدان آمده و همچنین حضور و نفوذ خارجیان مخصوصا" آمریکایی ها در کشور ، بالاخره به انقلاب سال ۱۳۵۷ منجر شد که پرونده نظام شاهنشاهی را برای همیشه در کشور بست .

اگر کوشش های برنامه ریزی در دهه ۶۷-۱۳۵۸ را که دوران اولیه پس از انقلاب و جنگ با عراق است نادیده بگیریم در دهه دوم انقلاب برنامه های پنجساله اول و دوم اقتصادی- اجتماعی و فرهنگی تنظیم شده است که نه تنها وظایف و اهداف بسیار وسیعتری را برای دولت و حکومت تعیین کرده است بلکه به واسطه حوادث و سیاست های تعقیب شده در دوره انقلاب و جنگ ، اصولا" ساخت و بافت کاملا" متفاوتی را در مقایسه با سالهای برنامه ریزی ۱۳۵۶-۱۳۲۸ پیش رو داشته است که امر موفقیت در اجراء برنامه ها را اصولا" مشکل تر و حتی غیر ممکن ساخته است . اهداف کلان کیفی برنامه دوم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی ۱۳۷۸-۱۳۷۴ در زمینه اقتصادی به شرح زیر تعیین شده است :

عدالت اجتماعی -اصلاح سیستم مالیاتی - توزیع ثروت - بهبود شرایط زندگی - توسعه پایدار با محوریت کشاورزی - افزایش بهره وری - تربیت نیروی انسانی - کاهش بیکاری - کاهش وابستگی به درآمد نفتی - توسعه صادرات غیرنفتی -اصلاح ساختار نظارتی اجرایی و قضایی - نظارت مردم بر اجرای برنامه - ایجاد تعادل در بخش های اقتصادی به طوریکه دیده می شود اهداف کلان کیفی اقتصادی برنامه دوم که از نظر موضوعی با اهداف برنامه ۷ ساله اول در ۵۰ سال قبل تفاوت چندانی ندارد . اما در دنیای واقع شرایط اقتصادی- اجتماعی و سیاسی و ساختاری دهه اخیر با سالهای تدوین برنامه ۷ ساله اول به شرح زیر بسیار متفاوت شده است و تفاوت های برنامه ریزی دهه ۷۸-۱۳۶۷ با سالهای ۵۶-۱۳۴۲ ذیلا" آمده است .

بیش از دو برابر شدن جمعیت - سه برابر شدن نیاز به غذا، مسکن، دارو، آموزش، بهداشت، رفاه، وسایل حمل و نقل شهری - دولتی شدن سیستم بانکی و سیاسی شدن سیستم آن (به خصوص تخصیص منابع به بخش دولتی) - بی ارزش شدن پول ملی - عدم دسترسی به منابع سرمایه خارجی - کم رنگی و حذف نقش بازار سرمایه - تحریم و جنگ- خوداتکایی و بی نیازی روابط اقتصادی بین المللی- وابستگی بیشتر به درآمد نفت - تشدید نیاز به واردات محصولات کشاورزی - قطع ارتباط تکنولوژیکی و مدیریتی با دنیا - خصوصی زدایی و انتقال بیش از ۵ هزار واحد به دولت - وخیم تر شدن موقعیت رقابتی .

بعضی از موفقیت های بدست آمده در اثر اجراء برنامه های پنجساله اول و دوم اقتصادی- اجتماعی و فرهنگی کشور مربوط به سالهای ۷۸-۱۳۶۸ بدون منظور کردن هزینه ها و امکانات از دست رفته قابل تحسین است . یعنی می توان گفت تولید سیمان ، آهن و فولاد و مس و آلومینیوم و غیره از چند تن به چند تن رسیده و یا میزان باسوادی چقدر افزایش یافته است . ولی با توجه به امکانات مالی در اختیار به شرح زیر این موفقیت ها در مقیاس تطبیقی ناچیز بوده است .

- معادل ۳۰۰ میلیارد دلار درآمد نفتی سالهای ۱۳۷۶-۱۳۵۷
- حدود ۴۰ میلیارد دلار بدهی به خارج ایجاد شده در سالهای ۷۲-۱۳۶۹
- حدود ۸۰ هزار میلیارد ریال بدهی تازه به سیستم بانکی
- معادل ۱۵ میلیارد دلار صادرات غیر نفتی
- حدود ۷ میلیارد دلار موجودیهای لرزی زمان انقلاب (۱۳/۵ میلیارد دلار در آبان ۱۳۵۸)

● حدود ۱۸ میلیارد دلار طلب های خارجی و سرمایه گذاری های بین المللی که تدریجا" برگشت داده شده و خرج شده است .

و نیز کل درآمدهای بودجه ای دولت (غیر از نفت) که خرج شده است . در این دوره تقریبا" بیست ساله موفقیت ایران حتی در دوره ۱۰ ساله پس از جنگ با عراق از نظر رشد تولید ناخالص ملی بسیار ناچیز بوده است . طبق ارقام بانک مرکزی ایران رشد تولید ناخالص داخلی ۱۳۷۵ در مقایسه با تولید ناخالص داخلی سال ۱۳۶۲ به طور متوسط برابر ۱/۲ % در سال و در مقایسه با تولید ناخالص داخلی سال ۱۳۵۶ رشد متوسط برابر ۱/۱ % شده است .

غیر از این رشد اقتصادی اندک در مقایسه با منابع سرشار در اختیار دولت چهار مسئله اساسی اقتصادی ایران یعنی:

● بیکاری

● تورم

● وابستگی شدید به درآمد نفت برای ادامه حیات اقتصادی

● ناتوانی در تولید کالاهای صنعتی و فروش در بازارهای جهانی و ناتوانی در حفظ بازار کالاهای سستی صادراتی همچنان باقی است .

رشد جمعیت، تقاضا برای کالاهای مصرفی و غذایی را به شدت افزایش داده مشکلات جدیدی فراروی برنامه ریزان قرار گرفته است .

برنامه سوم (۸۳-۱۳۷۹)

بطور محتاطانه می توان ادعا نمود نقش برنامه سوم تا حدودی پذیرش مهندسی دوباره و خروج از چارچوب های متداول بوده است .

نظری به مضامین اصلی برنامه سوم که عینا" درج شده است دولت را به سویی هدایت می کند که نقشی ارشادی و کمکی داشته باشد و تحلیل هایی که تاکنون از عملکرد دولت منتشر شده بیش از برنامه های دیگر مفهوم اشاره شده را مد نظر قرار داده است .

مراجعه به شاخص ها و آمارهای منتشره بیانگر آن است که برنامه از اهداف تعیین شده خود آنچنان دور نیست .

دولت جناب آقای خاتمی ملهم از اهداف برنامه و سیاست های دولت به آزادسازی اقتصاد و پذیرش اقتصاد بازار بیش از سایر برنامه های اجرایی توجه دارد . بی تردید توفیقات اقتصادی و به خصوص حصول به رشد پیش بینی شده ملهم از همین روش پذیرفته شده جهانی می باشد .

بی شک تداوم راه دولت و چگونگی اعمال برنامه های اقتصادی منشاء قضاوت فردا و ارزیابی های کارشناسی برنامه سوم خواهد بود .

آنچه مسلم است حکومت زدایی از اقتصاد و متصل کردن اقتصاد ملی به اقتصاد جهانی - تجدید نظر اساسی در مدیریت و کادر مدیریتی اقتصادی جامعه و احیاء انقلاب علمی و تکنولوژی در جامعه در ارتباطات جمعی در آموزش و پرورش در استقلال نظام پولی و بانکی از تسلط دولت و حکومت هموار کردن راه جلب و جذب سرمایه ها اعم از داخلی و خارجی خواهد بود .

هر نوع برنامه ریزی دیگر از نوع برنامه های اول و دوم به تسلط بیشتر دولت و حکومت بر اقتصاد منجر خواهد شد که حاصل آن به صورت افزایش فقر و فشارهای تورمی و ظهور عدم تعادل های عمیق بنیادی هم اکنون پیش روی ما است .

مضامین اصلی برنامه سوم

با آنکه بخشهای مختلف در حوزه های تولیدی ، زیربنایی ، اجتماعی و فرهنگی بنابر ماهیت و ویژگیهای فعالیت ها از یکدیگر متفاوتند ، لیکن از جهت هماهنگی بررسیها و رهیافتها و تدوین برنامه های بخشی یا الهام از محورهای اصلی تغییرات ساختاری - نهادی در برنامه سوم ، کلیه شوراهای بخشی مضامین اصلی مشترکی را به شرح زیر در انجام مطالعات بخشی مد نظر قرار داده اند :

- ساختار بازار ، انحصارات ، رقابت و رقابت پذیری .
- اصلاحات سازمانی و تشکیلاتی (روشها ، تشکیلات موازی و یا غیرضروری و ...)
- اصلاحات نهادی و ساختاری (قوانین ، مقررات و نهادسازی و ...)
- ارتقاء ظرفیتهای سیاستگذاری و مدیریتی در بخش .
- تامین منابع مالی و تجهیز منابع جدید .
- مدیریت منابع و استفاده کارآمد از ظرفیت های موجود .
- اصلاح مکانیزمها و منطقی کردن حمایتها و مداخله دولت در فعالیت های اقتصادی بخش .
- مشارکت مردم در فعالیت های بخش .
- رشد و تغییرات ساختار زیربخشهای مربوط .
- کاهش تصدیهای اقتصادی دولت ، توسعه بخش خصوصی و خصوصی سازی .
- سیاست های توزیع جغرافیایی فعالیتها .
- ملاحظات زیست محیطی در فعالیت های بخش .
- سرمایه گذار داخلی (شیوه های تجهیز منابع ، اولویت های سرمایه گذاری) .
- سرمایه گذاری خارجی .
- نقش و قلمرو بخشهای دولتی ، خصوصی و تعاونی در توسعه بخش .
- توسعه منابع انسانی^۱ سیاستهای اشتغال زایی و بهره وری کلیه عوامل .
- تحقیق و توسعه ، پایگاه اطلاعاتی بخش ، تحول فن آوری و کاربرد فن آوری اطلاعات .
- برون گرایی (دستیابی به بازارهای خارجی) .
- براساس مواد فوق شوراهای هر بخش وظایف زیر را پیگیری می نمایند :
- بررسی ، بازنگری و جمعبندی مطالعات مربوط به عملکرد گذشته و تبیین وضع موجود .
- بررسی گزارشات مربوط به چشم انداز تحولات بخش .
- بررسی چالشهای اصلی بخش و خطوط تعیین کننده در تغییر روندهای نامطلوب .
- تدوین سیاست های استراتژیک بخش .
- تهیه و تنظیم راهکارهای اجرایی و عملیاتی نمودن رهنمودهای کلی برنامه در بخش و زمانبندی اقدامات اجرایی .

۱ منظور از توسعه منابع انسانی کلیه فعالیتهای مرتبط با ارتقاء تواناییها ، ظرفیتهای و کارایی نیروی انسانی نظیر آموزش ، بهداشت و ... می باشد .

پیامدهای زیانبار پایین نگاهداشتن قیمت انرژی

صنایع گاز نمی تواند از روندهای ملی و جهانی اقتصاد برکنار بماند ، دگرگونی های عمیق جهان در دهه گذشته ، جهانی شدن اقتصاد ، فروریزی مرزهای گمرکی و الزام به رعایت استانداردهای زیست محیطی بخشی از پیامدهای آن است و همین تحولات فرهنگی ، اجتماعی و سیاسی کشور خواه ناخواه برصنعت گاز مایع تاثیر جدی خواهد گذاشت .

مصرف انرژی اولیه جهان معادل ۸۵۳۳/۶ میلیون تن نفت خام بوده است که ۴۰/۶ % آن از نفت، ۱۹/۲ از گاز طبیعی، ۷/۶ % انرژی هسته ای، ۲/۶ % از برق آبی و ۳۰ % از ذغال سنگ تامین شده است . رشد جهانی حامل های انرژی در سال ۱۹۹۹ معادل ۲/۴ % گردید . مصرف سرانه اولیه انرژی از سال ۱۳۴۸ تا سال ۱۳۷۸ از ۳ به ۱۳/۵ بشکه معادل نفت رسیده. بعضی از رشد سالانه ۵ % برخوردار بوده که رشد سالهای اخیر به حدوداً " ۳/۷ % رسیده است . مصرف نهایی انرژی کشور در سال ۱۳۷۸ معادل ۱۰۳ میلیون تن یعنی ۱/۲ % مصرف جهان بوده در حالیکه جمعیت کشورمان ۱ % جمعیت جهان است و نکته نگران کننده آنکه تولید ناخالص ملی معادل ۰/۴ % جهان است .

هر گاه روال مصرف انرژی بهمین نحو تداوم یابد تا بیست سال دیگر نفتی برای صادرات نخواهیم داشت .

سیاست اقتصادی ما به نفت بستگی دارد ، و درآمدهای ارزی و بخش عمده ای از بودجه کشور از درآمد نفت تامین می شود. متأسفانه به دلیل مصرف زیاد انرژی و عدم دریافت قیمت های واقعی از مصرف کنندگان طرح های توسعه بخش انرژی شدیداً " به منابع دولتی و اعتبارات سیستم بانکی متکی بوده است و کمبود منابع مالی مانع از اجرای طرح ها یا سرمایه گذاری زود بازده در این بخش گردیده است . به طور کلی تعدیل قیمت نادیده انگاشته شده است .

در سال ۱۳۷۹ با ملحوظ داشتن نرخ نفت خام در خلیج فارس مبلغ بیست میلیارد دلار یارانه در راه مصارف انرژی پرداخت شده است .

برابر آمار منتشره در سال ۱۳۷۸ معادل ۳/۵ میلیارد دلار یارانه به بخش انرژی پرداخت شده است .

مقایسه یارانه پرداخت شده به بخش انرژی و ارزش افزوده بخش های مختلف اقتصادی دارای نتایج معناداری است که نشان می دهد ادامه وضعیت کنونی به دلایل گوناگونی میسر نیست و نتایج نگران کننده ای را دربردارد که تداوم آن بیانگر لطمات فزونی بر توسعه اقتصادی کشور است .

روند مقایسه رشد مصرف سرانه انرژی ۵ % با تولید ناخالص ملی به قیمت های ثابت ۳/۷ % در دوره (۱۳۴۸-۱۳۷۸) بیانگر این واقعیت است که براحتی مقدور بوده در بخش خانگی به تنهایی ۲۶ % صرفه جویی انرژی صورت پذیرد . که رقم صرفه جویی سال ۱۳۷۹ معادل ۹۱۰ میلیون دلار می گردد .

عدم انگیزه پایین بودن اولویت صرفه جویی انرژی به سبب ارزانی حامل های انرژی سبب می گردد اصولاً بازار قابل توجهی برای سرمایه گذاری در زمینه های مرتبط با کاهش شدت انرژی به وجود نیاید . آزادسازی و عقلایی نمودن نظام قیمت گذاری حاملهای انرژی تنها راه غلبه بر این مشکل است .

پایین بودن قیمت حامل های انرژی سبب می شود که تولید محصولات دارای مصرف انرژی بالا و بازده کم، مورد تشویق قرار گیرد .

پنجاه سال خدمت و رویارویی با مشکلات و مسئولیت

صنعت گاز مایع در ایران در سال ۱۳۳۲ پایه گذاری شده و حاصل نیم قرن تلاش این صنعت در جهت خدمت به کشور به اختصار به شرح زیر است :

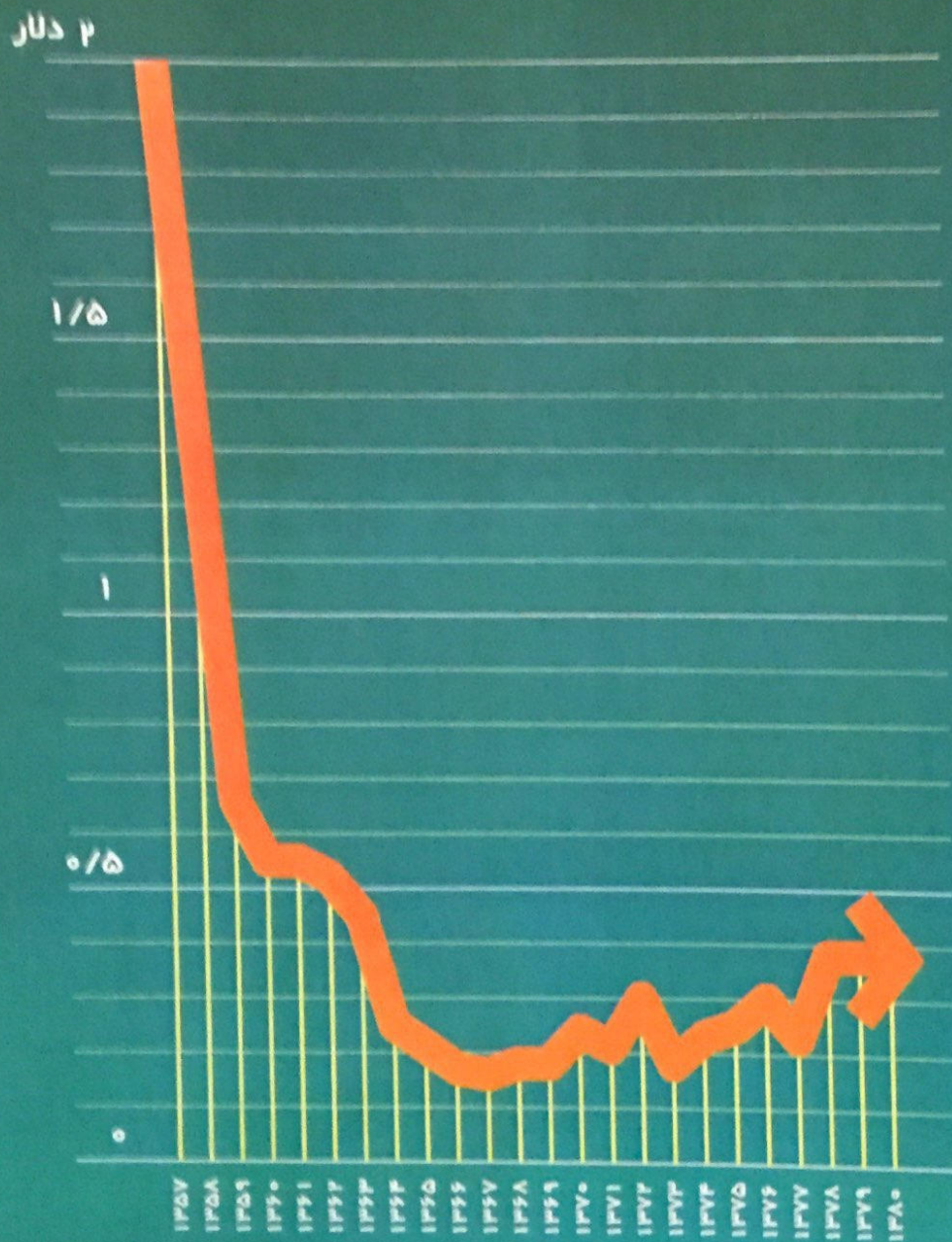
- توسعه فرهنگ صنعتی و کارآفرین و ایجاد سی هزار فرصت شغلی در کشور
- توسعه صنعت گاز مایع با معتبرترین استانداردهای جهانی و خوداتکایی در تمامی عرصه ها
- برخورداری بیش از ۹/۵ میلیون خانوار از سوخت گاز مایع
- جلوگیری از سوزاندن هیزم ، نابودی جنگل ها و حفظ محیط زیست
- توسعه ، تدوین و ترویج استانداردها برای تمامی فعالیت های صنعت گاز مایع
- افزایش رفاه خانوارهای ایرانی و به ویژه افزایش زمان فراغت زنان ایرانی
- ایجاد الگویی نوین در مدیریت برای موسسات صنعتی کشور
- ایجاد سالانه ۵۰۰ میلیون دلار صرفه جویی ارزی در کشور
- ایجاد سالانه ۸۰۰ میلیارد ریال ارزش افزوده در صنعت گاز مایع ولوازم گازسوز
- کمک در جایگزینی گاز مایع به جای نفت سفید و کاهش بار دولت در توزیع آن
- کمک به تنظیم مصرف فرآورده های نفتی میان تقطیر
- ایجاد فرهنگ و زیر ساخت های لازم جهت توسعه مصرف گاز طبیعی

در حال حاضر این صنعت با توزیع سالیانه ۲۰۰۰۰،۰۰۰ تن گاز مایع ، نیاز ۹/۵ میلیون خانوار مصرف کننده که جمعیتی بالغ بر ۴۵ میلیون نفر را تشکیل می دهد را مرتفع می سازد و تنها فرآورده نفتی است که در دروازه پالایشگاهها تحویل شرکتهای توزیع کننده می گردد و توسط آنها به تاسیسات سیلندرپرکنی حمل و پس از پرکردن در سیلندر توزیع و در محل مصرف تحویل می گردد . در مراحل مذکور هیچگونه یارانه ای به این صنعت تعلق نمی گیرد و این موضوعی است که متأسفانه طی دو دهه اخیر در نرخ گذاری به آن عنایت نشده و عدم توجه به عوامل تشکیل دهنده قیمت تمام شده موجب گردیده تا صنعت گاز مایع روز به روز افول نماید .

سیاست قیمت گذاری گاز مایع طی سالهای مورد اشاره از منطق اقتصادی پیروی ننموده و همین امر موجب گردیده تا با توجه به روند افزایش عمومی قیمت ها طی مدت مذکور و تورم حاکم بر کشور ارزش واقعی فروش گاز مایع به یک پنجم تقلیل یابد . یادآوری می نماید که قیمت گاز مایع در سال ۱۳۵۷، ۱۴۰ ریال معادل دو دلار و قیمت گاز مایع در حال حاضر به طور متوسط ۳۰۰۰ ریال معادل ۲۸ سنت می باشد .

نمودار تغییر بهای گاز مایع بر حسب دلار

طی سالهای ۱۳۵۷ - ۱۳۸۰

امروزه در مقیاس جهانی و در تمام کشورهای موفق در زمینه های اقتصادی ، صنعتی و علمی پذیرفته شده است که علم اقتصاد مانند علوم پزشکی ، شیمی ، فیزیک ، مفاهیم ، متغیرها و روابط (فرمولها) خاصی دارد که تنها با شناخت و اطاعت از یافته های آنها می توان بهترین نتایج را با استفاده از کمترین امکانات گرفت. تعریف بازار ، عرضه ، تقاضا ، قیمت ، کشش ، رقابت ، میل به مصرف ، میل به پس انداز ، هزینه نهایی ، مفاهیم انتزاعی ابداعی صرف نیستند . بلکه حاصل تحقیق ، مطالعه ، مشاهده و تجربه هزاران دانشمند در قرون اخیر و استفاده از علم و دانسته های بشر طی قرون متمادی می باشد. شناخت هریک از عوامل موجود در علم اقتصاد درست مانند کشف قوانین جاذبه ، کشف میکروپ و کشف اشعه ایکس در علوم فیزیک و پزشکی برای تامین سلامت جامعه از نظر اقتصادی اهمیت دارد و در صورت بی توجهی به آن اثرات ناهنجار آن در جامعه متجلی می گردد . در خصوص صنعت گاز مایع بی توجهی به تعیین قیمت منطقی موجب گردیده که این صنعت از درون تهی شده و ارائه خدمات آن با مشکل روبرو گردد .

در حال حاضر این صنعت با مشکلات زیر روبرو می باشد :

● ۹۷٪ گاز مایع از مبادی تامین توسط ۱۱۰۰ دستگاه کشنده جاده پیما و ۳٪ توسط مخزن دارهای راه آهن حمل می گردد که عمر اکثریت آنها به سر آمده و باید جایگزین گردند. تاریخ قرارداد کشنده های حمل که در سنوات گذشته به پیمانکاران واگذار گردیده نیز در شرف اتمام می باشد و ضروری است شرکتها سرمایه گذاری عظیمی در بخش حمل خود نموده تا بحران حمل گاز دامنگیر این صنعت نگردد . در حال حاضر قیمت یک کشنده و تانکر که به طور متوسط سالیانه ۱۵۰۰ تن گاز حمل می نماید یکصد میلیون تومان می باشد.

● میزان ذخیره سازی شرکتهای توزیع کننده طی دو دهه اخیر متناسب با افزایش مصرف گاز مایع در کشور افزایش نیافته و در حال حاضر ذخیره سازی شرکتهای پاسخگوی چهارروز نیاز کشور میباشد که این امر موجب گردیده با کوچکترین نوسانی در تولید پالایشگاهها یا بروز مشکلاتی در امر حمل گاز مایع ، کمبود سریعا خود را نشان دهد. افزایش حداقل پنج روز ذخیره سازی شرکتهای می تواند تا حدودی از بروز کمبود جلوگیری نماید.

● تاسیسات سیلندر پرکنی شرکتهای فرسوده و مستهلک گردیده است . در تاسیسات فعلی از سیستم های قدیمی دستی و نیمه مکانیزه استفاده می گردد که لازم است هر چه سریعتر این تاسیسات بازسازی شوند . اینجانب فیلمی از یک تاسیسات سیلندر پرکنی در خارج از کشور را قابل ارائه کرده ام که معرف دور ماندن از تکنولوژی روز و عدم امکان سرمایه گذاری است .

● سیلندرهای در گردش باید به صورت وسیع بازسازی و جایگزین گردند در بررسیهایی که در سال ۱۳۷۶ توسط کمیته ای متشکل از نمایندگان سازمانهای مدیریت و برنامه ریزی ، حمایت از مصرف کنندگان و تولید کنندگان ، بازرسی و نظارت بر قیمت و توزیع کالا و خدمات و وزارت نفت به عمل آمد ، نتیجه گرفته شد که جهت ایمن سازی سیلندرهای در گردش در یک برنامه زمان بندی پنج ساله از سال ۱۳۷۷ تا سال ۱۳۸۱ لازم است کیلویی ۱۱۷ ریال از مصرف کنندگان دریافت شود تا سیلندرهای در گردش جایگزین و بازسازی شوند که متاسفانه تا کنون این امر به تاخیر افتاده است .

● در حال حاضر در حدود ۱۳۰۰ دستگاه کامیون حمل و توزیع سیلندر در این صنعت فعالیت می نمایند که اکثریت این کامیون ها نیز فرسوده و مستهلک بوده لازم است تا نسبت به تعویض آنها اقدام گردد. به طور کلی این صنعت جهت بازسازی اولیه خود نیازمند ۴۰۰ میلیارد تومان سرمایه گذاری به شرح زیر است :

امکانات مورد نیاز	تعداد	ارزش واحد	جمع کل
سیلندر :	۲۴ میلیون ×	۱۲۵٫۰۰۰ ریال	۳۰۰۰ میلیارد ریال
تانکر :	۱۱۰۰ دستگاه ×	۳۴۰٫۰۰۰٫۰۰۰ ریال	۳۷۴ میلیارد ریال
کامیونت توزیع :	۱۳۰۰ دستگاه ×	۱۰۰٫۰۰۰٫۰۰۰ ریال	۱۳۰ میلیارد ریال
کشنده جاده پیمان :	۲۵۰ دستگاه ×	۶۰۰٫۰۰۰٫۰۰۰ ریال	۱۵۰ میلیارد ریال
مخازن ذخیره سازی :	۵ روز ×	۳۰٫۰۰۰٫۰۰۰٫۰۰۰ ریال	۱۵۰ میلیارد ریال
بازسازی تاسیسات :	۱۰۰ واحد ×	۱٫۰۰۰٫۰۰۰٫۰۰۰ ریال	۱۰۰ میلیارد ریال
جمع			۳٫۹۰۴ میلیارد ریال

شرکت های توزیع کننده ضمن آنکه طی سالهای گذشته سودی تحصیل ننموده اند روز به روز جهت ادامه حیات خویش نیز مقروض تر شده اند . خدمات گاز مایع طی دو دهه اخیر نه تنها با نیازهای جامعه امروزی منطبق نگردیده ، بلکه نسبت به گذشته نیز تنزل یافته است .

ایجاد دگرگونی در نحوه قیمت گذاری برای گاز مایع (متابعت از بند (د) تبصره ۳۹ قانون بودجه ۱۳۸۰)

تنها راه نجات صنعت گاز مایع از ورطه نابودی انجام یک دگرگونی بنیادی در نحوه قیمت گذاری است تا این صنعت بتواند چون سایر بخشها خود را بازسازی نموده و در بازار رقابتی سالم ، خدمات خود را عرضه نماید . تغییراتی که خوشبختانه در سالهای اخیر در تامین سایر مایحتاج ضروری چون لبنیات ، گوشت ، مرغ ، مواد بهداشتی و حتی بخشی از اساسی ترین نیاز خانواده ها یعنی نان رخ داده است ، باید در این صنعت نیز پدیدار گردد .

بازار رقابتی متکی بر منطق اقتصادی برای تولیدکنندگان امکان عرضه کالاها و خدمات متنوع و برای مصرف کنندگان رفاه ، آسایش و حق انتخاب را فراهم می آورد . برابر نظر سنجی های انجام شده مصرف کنندگان گاز مایع خواستار برخورداری از خدمات بهتر و مطلوبتر با قیمتی متناسب باخدمات ارائه شده می باشد . آنها از ارائه خدمات به شکل کنونی ناراضی بوده وخواستار برخورداری از خدماتی ایمن ، مداوم و متنوع هستند . آنان می خواهند مانند سایر کالاها و خدمات حق انتخاب داشته باشند . خوشبختانه پس از سالها مکاتبه ، ارائه گزارشات کارشناسی و روشنگری مقامات دولتی و نمایندگان محترم مردم در مجلس شورای اسلامی متوجه مصائب و مشکلات صنعت گاز مایع گردیده جهت پیشگیری از توقف

آن و ارتقاء سطح ارائه خدمات به مصرف کنندگان ، مجلس محترم بند (د) تبصره ۳۹ قانون بودجه سال ۱۳۸۰ را تصویب و قیمت ارائه خدمات گاز مایع را به عرضه و تقاضا واگذار نموده تا این صنعت بتواند علاوه بر بازسازی خود، خدمات مناسب با کیفیت برتر و ایمنی بیشتر ارائه نماید .

با اجرای این تبصره زمینه برای اقدامات زیر فراهم می شود.

- تامین به موقع گاز از طریق بازسازی و جایگزینی ناوگان حمل .
- تداوم در عرضه منظم گاز مایع با افزایش ذخیره سازی گاز مایع .
- بازسازی ضروری تاسیسات سیلندر پرکنی .
- ارتقاء سطح ایمنی از طریق بازسازی و جایگزینی ضروری سیلندرها در گردش .
- ارتقاء کیفیت ارائه خدمات به مصرف کنندگان .
- امکان برقراری ارائه خدمات متنوع و ویژه به مصرف کنندگان .
- آموزش ایمنی به مصرف کنندگان .
- صرفه جویی در مصرف .
- استفاده از فن آوری های نوین .

● ایجاد اشتغال در بخشهای خدمات ، تولید سیلندر ، سایر خدمات و صنایع اقماری صنعت گاز مایع .

اینک زمان آن رسیده است که در جهت مصالح ملی و عدم تکرار تجارب غیر اصولی گذشته ، از طریق همفکری و مساعدت مسئولین امر ، اقدامات لازم و عاجل در راه پیاده سازی بند (د) تبصره ۳۹ قانون بودجه ، صورت گرفته تا امکان ایجاد تحولات عظیم در امر ضروری بازسازی ، ایمن سازی و ارائه خدمات فراتر به ۹/۵ میلیون خانوار مصرف کننده گاز مایع کشور فراهم گردد .

گفتاری درباره استراتژی توسعه صنعتی

جهان در دو سده گذشته ، بویژه در قرن بیستم و بیشتر در دهه های پایانی به گونه ای بنیادین و با سرعتی روزافزون دگرگون گردیده است . بهبود چشم گیر و تصاعدی کیفیت کار و زندگی و شاخص های اقتصادی کشورهای توسعه یافته و افزایش فاصله آنها با بخش های توسعه نیافته جهان مشخصه اصلی این تحولات تاریخی است .

همین امر سبب گردید که "توسعه یافتن و صنعتی شدن به عنوان اصلی ترین راه توسعه" به مهمترین موضوع تاریخ دوران جدید تبدیل گردد و صنعتی شدن و ورود به جرگه کشورهای توسعه یافته را به آرزوی ملت ها ، آرمان نهضت های اجتماعی و اهداف دولت ها بدل سازد . ناکامی برخی از کشورها در دستیابی به توسعه صنعتی عامل مهاجرت دهها میلیون انسان از کشورهای توسعه نیافته فقیر به سرزمین های توسعه یافته غنی شده است .

در نیم قرن گذشته ، کشورهای چوچون ژاپن ، تایوان ، کره ، سنگاپور ، استرالیا ، پرتقال ، یونان ، مالزی ، مکزیک ، برزیل و در دهه اخیر نیز کشورهای شرق اروپا ، برخی از کشورهای غربی چین و هند به موفقیت های قابل توجهی در توسعه صنعتی دست یافته اند . هر چند این کشورها فرآیند های متفاوتی در مسیر توسعه طی نموده اند ، اما در تمامی موارد استراتژی های صنعتی منسجم و از پیش تنظیم شده فعالی وجود داشته است

که نقش بسیار موثر و کارآمدی در راهبری فعالیت های اقتصادی و صنعتی ایفا نموده است. در واقع موفقیت های بیش از انتظار کشورهای تازه صنعتی شده بدون پای بندی به تحقق استراتژی های صنعتی امکان پذیر نبود. این دستاوردها به تغییر دیدگاه جوامع صنعتی غرب نسبت به تدوین استراتژی های صنعتی منجر گردید و این موضوع را وارد دستور کار سیاسی آنها نمود.

چشم انداز و استراتژی صنعتی اتحادیه اروپا تحت عنوان " بازگشت به رشد، اشتغال و همگرایی " در سال ۱۹۹۴ منتشر گردید.

دولت ایالات متحده آمریکا با ورود به قرن بیست و یکم گام های بلندی در تدوین استراتژی های صنعتی و اجرای آن به ویژه به منظور مقابله با تهدیدهای رقابتی تجاری برداشته است.

برنامه ریزی توسعه صنعتی در ایران، گرچه دارای سابقه ای بیش از نیم قرن است، اما سیاستهای صنعتی کشور غالباً واکنشی، ناسازگار، غیر منسجم و فاقد عناصری بوده است که بتوان آنها را تحت عنوان " استراتژی های توسعه صنعتی " طبقه بندی نمود و در عمل نیز پای بندی چندانی به اجرای برنامه های مدون وجود نداشته است.

در اقتصاد ایران، سیاست های صنعتی دولت همواره مداخله گرانه بوده است. پیش از انقلاب سیاست دولت بر ایجاد واحدهای صنعتی بزرگ، گزینش نزدیکان و وابستگان به عنوان " برندگان " تاکید داشت و در موارد بسیاری منجر به ائتلاف منابع و تخصیص آن به طرحها و بنگاههای اقتصادی ناکارآ گردید. پس از انقلاب، تمرکز بر ایجاد واحدهای کوچک و گزینش برگزیدگان به عنوان " برندگان " بوده که موجب تنزل نقش و جایگاه بخش صنعت در اقتصاد ملی گردید. علاوه بر این در ایجاد و راه اندازی واحدهای صنعتی، به طور آشکار از گروههایی در جامعه حمایت شده است که به دلایلی غیر از کارآفرینی و صنعتگری مورد احترام و تایید بوده اند. این امر منابع عظیم ارزی و ریالی را در تعداد کتیری از پروژه های صنعتی ناتمام منجمد نموده است، بدون آنکه توانایی یا امید تکمیل آنها متصور باشد. به طوریکه در اوایل سال ۱۳۷۴ اعلام گردید نزدیک به ۳۰ هکتار سوله صنعتی ساخته شده برای واحدهای ناتمام صنعتی و بدون استفاده در کشور وجود دارد.

مفهوم استراتژی توسعه صنعتی

استراتژی توسعه صنعتی در برگیرنده مجموعه تدابیر، اقدامات و راهکارهایی است که در بستر چشم اندازی بلند مدت به تامین رشد و رقابت مندی فعالیت های تولیدی به طور کلی و فعالیت های صنعتی به طور خاص می پردازد. استراتژی یک طرز نگرش است که اساس آن بر تشخیص فرصت های اساسی و تحقق منافع نهفته در آن و شناسایی تهدیدها و تبدیل آن به فرصت های جدید قرار دارد. بنابراین تدابیر و راهکارهای پیش بینی شده در استراتژی توسعه صنعتی بایستی بتواند اختلالها و نقایص بازار را کاهش داده، نوآوریهای تکنولوژیکی را تشویق نموده و با تسهیل تعدیل ها و اصلاحات ساختاری، زمینه را برای رشد و توسعه رشته های اولویت دار صنعتی هموار سازد. تحقق هر یک از اهداف توسعه صنعتی را باید در بستر چشم انداز بلند مدت که توسط کارگزاران و فعالان بخش صنعت ترسیم می گردد، جستجو نمود.

استراتژی توسعه صنعتی گاز مایع

به منظور بقاء و رشد در محیط اقتصاد دولتی و کنار آمدن با شرایط الزامی برنامه ریزی و تصمیمات و تصدی گریهای کشوری، برخورداری از یک استراتژی صنعتی پاسخگو به نارسایی های اقتصادی، می تواند به رسم راهکاری تجربه شده موجبات نجات و توفیق صنایع بحران زده و به خصوص صنعت گاز مایع کشور باشد. زیر سیستم های بانک جهانی (IFC) به یاری شرکتهایی بر می خیزد که قیمت تولیدات آنان در کنترل دولت نبوده و از عرضه و تقاضا متابعت کند. تشکیلات توسعه صنعتی سازمان ملل متحد (Unido) در کمک به تدوین استراتژی های صنعتی اصلاح ساختار دولت و مقررات زدایی، اصلاح سیاست های مالی و پولی را پیشنهاد می کند و با شناخت جامع از اوضاع صنعتی هر کشور و تشخیص شرایط و مختصات بیرونی و درونی ارتباطات بین المللی پس از مذاقه و بررسی و تکامل فکری با دست اندرکاران صنعتی، برای هر صنعت بطور اخص به تدوین استراتژی اقدام می کند.

تا تمایل به آزادسازی قیمت که شرط اساسی و اولیه توسعه صنعتی است و اعتقاد به سرمایه گذاری در صنعت گاز مایع در فرهنگ جامعه و کارآفرینان دست اندرکار متجلی نگردد و منابع نهادی و بانکی نیز گرایش به این سمت نداشته باشند، صنعت گاز مایع بازسازی نخواهد شد.

این فعالیت عظیم عام المنفعه که بی شک در وادی نوسازی و ارائه خدمات برتر و جلب رضایت مصرف کننده بسیار سریع می تواند تجدید حیات نماید و با انجام یک مهندسی دوباره حیثیت دوران گذشته خود را احیاء کند و در سطح جهانی موضع به حق خود را بازیابد، فقط با تدوین و اتکاء به یک استراتژی منبعت از تجربه علمی و تفاهم شده خواهد توانست با سیر در مسیر تداوم به ایفاء رسالت خود بپردازد.

مجموعه طرح هایی که تاکنون برای احیاء صنعت گاز مایع نوشته و منتشر گردیده با انجام اقدامات و مطالعات کارشناسی مستظهر به شناخت و مطالعات جهانی و نیم قرن تجربه، به سهولت به یکی از بهترین طرحهای استراتژی صنعتی مبدل می شود که همدلی و معاضدت های خیرخواهان اقتصادی و گردانندگان دانشمند و دلسوز سازمان بازرسی وزارت بازرگانی و حمایت های مقامات استانی و شوراهای اسلامی شهر و روستا می توانند موثرترین الگوها را به رسم یک تجدید حیات و تعالی صنعتی در زمینه های خدمات رسانی و جلب رضایت مصرف کنندگان و جهش چشم گیر اشتغال در خط توسعه پایدار و کارساز به جامعه اقتصادی کشور ارائه نماید.

شایان ذکر است که تعامل فکری و معاضدت های ارزنده سازمان بازرسی و استنادریها آنچنان امکانی را به وجود آورد که در سال جاری به خلاف تمامی سالهای گذشته و به رغم نارسایی های پالایشگاهی مشکلی برای مصرف کنندگان ایجاد نگردید. تردیدی نیست که تداوم این همکاریها به وجود آورنده نمونه ای ارزنده قابل تعمیم برای سایر مجموعه های صنعتی کشور خواهد بود.

بند (د) تبصره ۳۹ قانون بودجه:

د - به منظور بازسازی صنعت گاز مایع و ارائه خدمات منطبق با استانداردهای ملی و اجباری و عدم دریافت هرگونه یارانه در مراحل انتقال، ذخیره سازی، گازپرکنی و توزیع گاز مایع اعم از با ظرف و بدون ظرف به مصرف کنندگان نهائی، ارائه نرخ خدمات گاز مایع توسط شرکتهای توزیع کننده در سراسر کشور بر مبنای عرضه و تقاضا و با نظارت شورای اسلامی شهر و روستا تعیین می گردد تا بدین ترتیب شرکتهای مذکور بر اساس اصل رقابت سالم موظف به ارائه خدمات ایمن سازی وفق استانداردهای ملی تا محل نهائی مصرف باشند.

ماده واحده و نهمین ماده

قانون بودجه سال ۱۳۸۰ کل کشور

مصوب ۷۹/۱۱/۲۶ مجلس شورای اسلامی

۱۳۷۹

انتشارات سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور ۷۹/۰۰/۹۲